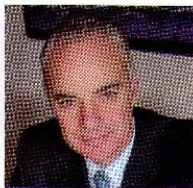

La controvèrsia de l'aixovar domèstic en l'impost de successions

LA LIQUIDACIÓ DE L'AIXOVAR EN L'IMPOST DE SUCCESSIONS ÉS UNA QÜESTIÓ CONTROVERTIDA: L'ADMINISTRACIÓ EL LIQUIDA SOBRE LA TOTALITAT DE LA MASSA HEREDITÀRIA, MENTRE QUE UNA SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL SUPERIOR DE JUSTÍCIA ESTABLEIX QUE S'HAURÀ DE CALCULAR SOBRE AQUELLA PART DE LA PORCIÓ HEREDITÀRIA QUE SIGUI SUSCEPTIBLE DE GENERAR L'AIXOVAR

Alejandro Ebrat Picart
Col·legiat núm. 12.091

Entenem per aixovar aquella part del cabal relict de d'una persona que consta dels seus objectes personals mínims per viure, com poden ser la roba, estris personals, mobles, etc.). L'Administració presumeix que qualsevol persona que mor deixa un aixovar domèstic per import del 3% del total de la seva herència i sobre aquest s'ha de pagar Impost de Successions.

Segons l'art. 34 del Reglament de l'Impost sobre Successions i Donacions (1629/1991 de 8 nov.), aquest règim és així "llevat que els interessats acreditessin fe-faentment la seva inexistència, es presumirà que l'aixovar domèstic forma part de la massa hereditària, pel que si no estigués inclòs a l'inventari dels béns relictes del causant, l'addicionarà d'ofici l'oficina gestora per determinar la base imposable dels drethavents a qui s'hagi d'imputar d'acord amb les normes d'aquest Reglament".

Tenim, doncs, dues premisses:

Primera: Es tracta d'una presumpció que s'aplica a tots els hereus, mitjançant la qual l'Administració presumeix que el causant tenia aixovar. Per tant una primera conclusió serà descartar de l'aixovar als legataris, és a dir als que rebin béns concrets.

Segona: Aquesta presumpció pot desvirtuar-se mitjançant prova fe-

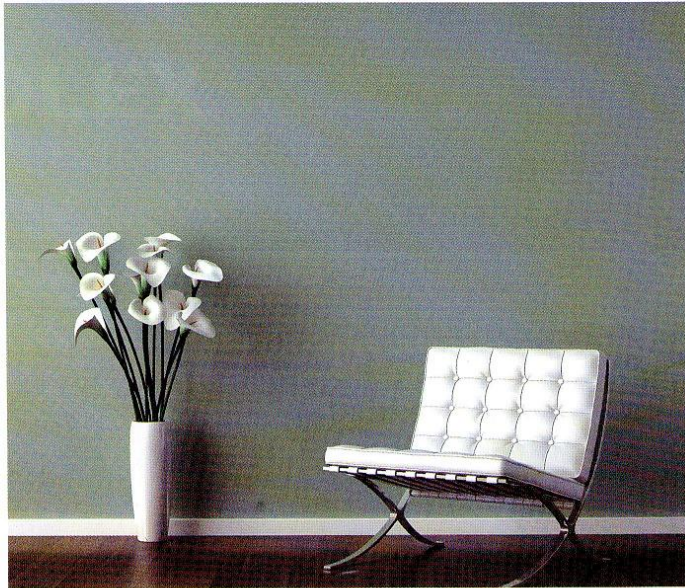
faent de la seva no existència. I aquí ve un dels punts més controvertits de l'aixovar. Com pot demostrar-se que el mort, no tenia el mínim per viure, com roba, mobles, etc.? Realment és una prova força complicada i d'això s'ha aprofitat l'Administració, dictant resolucions d'allò més pintoresques, aferrant-se a la inexistència o falta de solidesa de la prova argumentada. Així veiem que s'ha denegat, com a prova de la inexistència de l'aixovar, situacions tan palpables com que "els hereus havien acompanyat la manifestació d'herència d'una acta notarial declarant que el causant, abans de morir, vivia a casa de la seva néta, no posseïa immobles en els quals disposar d'aixovar de cap classe ni, en general tenir béns o elements patrimonials que poguessin considerar-se aixovar domèstic" (RTEAC 1/2/1995); o el cas d'un mort que residia en un hotel, en residència d'ancians, etc.

L'aplicació del 3% sobre el valor dels béns de l'herència s'exclou per als béns addicionats (art. 25 a 28 del Reglament de l'Impost de Successions i Donacions) i, segons l'article 34 citat, es minorarà en els béns que s'han de lliurar al cònjuge supervivent, el valor del qual es fixarà en el 3 per 100 del valor cadastral de l'habitatge habitual del matrimoni (per disposició de l'article 1.321 del Codi Civil o en el nostre cas per les disposicions del Dret Civil Català).

Així les coses, l'Administració liquida l'aixovar sobre la totalitat de la massa hereditària (menys les excepcions abans indicades) fins i tot sobre partides que clarament no generen aixovar. És obvi que els diners en un compte bancari res tenen a veure amb la roba o mobles que hagués tingut el causant. Seran principalment els immobles del difunt on presumiblement serà el seu aixovar. És il·lògic que es calculi l'aixovar sobre l'import de les accions o opcions contractuals tingui una persona, per exemple. Imaginem que una persona mor deixant una gran fortuna en immobles, davant una altra que, amb el mateix import, tenia una herència que consta, únicament, de diners en bancs i que vivia en una residència. Serà el que tingui immobles el que probablement tingui un aixovar considerable i l'altre, en canvi, no el tindrà. Doncs ambdós han de pagar el mateix per aquest concepte.

Per contra, el TSJ de Catalunya, encertadament, en data 02.05.2008 (STSJC núm. 462/2008) va venir a aclarir allò què s'havia d'entendre per aixovar, pal·liant les injustícies produïdes davant d'herències en les quals clarament aquest aixovar no existia. En essència, el Tribunal estableix que l'aixovar s'haurà de calcular sobre aquella part de la porció hereditària que sigui susceptible de generar aixovar i no sobre el valor total de l'herència. Fins i tot va a més dient que aquest tipus de béns generadors d'aixovar són els immobles habitables (on efectivament són aquests objectes personals mínims per viure) per la qual cosa arribem a la conclusió que no s'haurà d'utilitzar a l'hora de computar l'aixovar, cap actiu mobiliari (comptes bancaris, accions, etc.), immobiliari (immobles no habitats, terrenys i solars, etc.), ni altres no susceptibles de generar-lo.

Actualment la Generalitat de Catalunya aplica la literalitat de la llei (Art. 34 del reglament "(...) addi-

El Tribunal estableix que l'aixovar s'haurà de calcular sobre aquella part de la porció hereditària que sigui susceptible de generar aixovar i no sobre el total valor de l'herència

cionarà d'ofici l'oficina gestora per determinar la base imposable...") en les liquidacions de l'Impost de Successions que es presenten sense l'augment de l'esmentat 3% en concepte d'aixovar. És a dir, l'oficina gestora addiciona el 3% del total cab al hereditari sense entrar a analitzar la composició del cabal relict i sense valorar si els béns que el componen són o no susceptibles de generar aixovar, tal com s'expressa el TSJC. És independent si una herència es compon únicament de diners en

bancs (on està clar que no hauria d'existir aixovar, en ser els diners un bé no generador d'aixovar), o que es tracti d'una persona que resideixi en una residència per a la tercera edat (que poc aixovar pot tenir). Al web de la Generalitat (e-tributs), relatiu a l'Impost de Successions, es pot apreciar els exemples de liquidacions de successions que, en tots ells, s'aplica el 3% sobre el total de l'herència.

Aquesta pràctica pot fer pensar a més d'un que no deixa de ser una estratagema per continuar recaptant, sabent el penós i costós que pot ser per al contribuïent arribar fins a la protecció del TSJC (passar pel TEAR pot arribar a suposar entre 2 i 4 anys).

La controvèrsia, doncs, està servida.

Fe d'errates:

Al número 243 del Món Jurídic (pàg. 21) apareix el nomenament del company Alejandro Ebrat Picart com a membre de la Comissió d'Honoraris quan s'ha incorporat com a membre de la CRAJ.